

İstanbul Sözleşmesinde itiraz edilen konular CEDAW ile uygulanıyor

Lütfi BERGEN, Av.

(Nizamettin Aşkın- İLKHA) 15 Ekim 2019

<https://ilkha.com/guncel/istanbul-sozlesmesinde-itiraz-edilen-konular-cedaw-ile-uygulaniyor-106544>

İstanbul Sözleşmesi'nden önce kabul edilen ve bu sözleşmeyi de kapsayan CEDAW ile ilgili konuşan Av. Lütfi Bergen, "İstanbul Sözleşmesi"nde itiraz edilen birçok konunun CEDAW ile önceden uygulanmaya başlandığına dikkat çekti.

“Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme” olan CEDAW hakkında İLKHA muhabirine değerlendirmelerde bulunan Av. Lütfi Bergen, kamuoyunda tartışılan "İstanbul Sözleşmesi"nden önce uygulamaya konulan ve İstanbul Sözleşmesi'nde itiraz edilen birçok konunun önceden beri CEDAW ile yürürlüğe konulduğunu söyledi.

Bergen, "Türkiye CEDAW'ı 1985 yılında bazı çekincelerle birlikte kabul etti. Bu kanunun kabul edilmesi sürecinde 12 Eylül ihtilali oldu ve ardından 1982 yasası yapıldı. Sözleşme kabul edildikten sonra ilk olarak 1988'de süresiz yoksulluk nafakası düzenlemesi yapıldı. Türkiye'deki dindar ve muhafazakârların geliştirdiği yanlış bir söylemleri var. CEDAW'ın getirdiği düzenlemelerin toplumda ne gibi etkilerinin olduğuna bakmıyorlar. CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi'nin iki farklı norm koyucu teşkilatın sözleşmeleri olduğunu bilmeleri gerekiyor. Bunlardan birisi BM'dir. CEDAW, BM sözleşmesi olarak gelmiştir. Biz Avrupa Birliği'ne de üye olmak istedik. Avrupa Birliği'ne üyelik hedefi nedeniyle kabul ettiğimiz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden gelen ikinci bir norm(kural) düzeni var. Oysa dindar-muhafazakâr kesimler bütün problemlerin İstanbul sözleşmesinden kaynaklı olduğunu düşünüyor. Hâlbuki iki büyük norm koyucu birliğe üye olduğumuz için ikisi de süreci kendi çerçevesinde yürütmektedir. Türkiye'de 'İstanbul Sözleşmesi' olmasa da CEDAW'dan gelen taahhütler, oradan doğan 1982 anayasası, CEDAW'a bağlı olarak çıkarılan TMK, TCK, İcra İflas Kanunu gibi kanunlar zaten 'İstanbul Sözleşmesi'ndeki içeriği çok önceden gerçekleştirdi." dedi.

“Hatalı tespitlerle doğru yola varılamaz”

İstanbul Sözleşmesi'nin CEDAW'dan tek farkının olduğunu hatırlatan Bergen, “İstanbul Sözleşmesi şiddet ile ilgili bir Paradigma (değerler dizisi) getiriyor. CEDAW ise kadına yönelik ayrımcılığı esas almaktadır. Dolayısıyla ilk önce dindarların bunu değerlendirmesi gerekir. Türkiye'de Aile Meclisi ve 'İstanbul Sözleşmesi'ne karşı duran zümrelerin söylemlerindeki hata şöyle örneklenebilir: Dindarlar süresiz yoksulluk nafakası meselesinin İstanbul Sözleşmesi'nden kaynaklandığını ifade ediyorlar. Hâlbuki bu düzenleme CEDAW etkisiyle Türk Medeni Kanunu'ndan geliyor. Hatalı tespitlerle doğru yola varamayacağımızı düşünüyorum. Süresiz nafaka ve boşanma

sorunları ile ilgili meselelerde sorunun kaynağına gidip halkı doğru bilgilendirmeliyiz. Eğer halkın önüne yanlış bir taleple çıkarsanız doğru bir sonuca ulaşamazsınız.” diye konuştu.

“6284 sayılı yasa olmasa dahi 4320 sayılı yasa var”

Bergen, “İstanbul Sözleşmesi bir Avrupa Konseyi sözleşmesidir. Türkiye Avrupa Konseyi’nin imzaya açtığı İstanbul Sözleşmesi’ni imzalamıştır. Ancak Türkiye CEDAW’ı da BM’nin üyesi olması sıfatıyla 1985’te imzalamıştı. BM ayrı bir mekanizma, AB ayrı bir mekanizma olarak çalışıyor. Türkiye dindarların İstanbul Sözleşmesi’nde bulunduğu için itiraz ettikleri pek çok konuyu BM üzerinden gelen CEDAW ile zaten düzenlemiş durumdadır. Bugün İstanbul Sözleşmesi’ne bağlı 6284 sayılı yasa olmasa dahi 4320 sayılı yasa devreye girecektir. Her iki yasa bir takım farklılıklarla beraber aynı içeriğe sahip. 6284 sayılı yasaya odaklanmanın çözüm getirmeyeceğini düşünüyorum.” şeklinde konuştu.

“CEDAW ve BM Çocuk Hakları Sözleşmesi Türkiye’yi etkileyen belirleyici sözleşmelerdir” diyen ve Türkiye’nin kabul ettiği sözleşmeler ile ilgili bazı tarihi bilgilere yer veren Bergen, şunları aktardı:

“CEDAW Sözleşmesi 6 bölüm ve 30 maddeden oluşuyor. Sözleşmenin başlangıç kısmındaki ifadeler CEDAW’ın eşitlik ilkesinden hareket ettiğini göstermektedir. İkinci olarak CEDAW’da, 'ayrımcılık yasağı' ilkesine de vurgu yapılmaktadır. Ancak bu sözleşme, AİHS’den farklı olarak ayrımcılığı genel olarak ele almamış, 'Kadına Karşı Ayrımcılık' esasından hareket etmiştir. Avrupa Konseyi’nin sözleşmeleri 1954 yılında kabul edilen AİHS ve 2012 yılında kabul edilen İstanbul Sözleşmesi'dir. Birleşmiş Milletlerin sözleşmeleri açısından ise durum şudur: Türkiye BM Antlaşması ve Uluslararası Daimi Adalet Divanı Statüsü’nü 26 Haziran 1945’te imzaladı. TBMM, Birleşmiş Milletler Antlaşması’nı 15 Ağustos 1945’te kabul ederek BM’ye katılımcı olmayı resmen kabul etti. Böylece BM açısından temel sözleşme 1945 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Antlaşması’dır. Birleşmiş Milletler’in imzaya açtığı, Türkiye’yi etkileyen diğer belirleyici sözleşmeler ise 1985 yılında kabul edilen CEDAW ve 1990 yılında kabul edilen BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’dir.”

“Türkiye halkı bu sözleşmelerle küresel norm düzeninin vatandaşı kılınmaya çalışılıyor”

"Bir devlet, egemenlik hakkı gereğince vatandaşlarının yargılmasını kendisi yapar. Fakat bu iki norm dayatıcı kuruluş, devletler üstü bir adalet divanı pozisyonu ile devletlerin yargı kararlarını tetkik ediyor." diyen Bergen, "CEDAW ile İstanbul Sözleşmesi arasındaki bağlantı şu; Türkiye halkı bu sözleşmelerle küresel norm düzeninin vatandaşı kılınmaya çalışılıyor. Türkiye bu tehlikeyi gördü ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu’nu kurdu. Bu kurumun internet sitesinde şu açıklama yapılmıştır; 2012 yılında 6332 sayılı Kanun’la kurulmuş olan Türkiye İnsan Hakları Kurumu’nun (TİHK) yerini almak üzere, 20 Nisan 2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile kurulmuştur. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz ve

Başbakanlıkla ilişkili bir kurumdur. İnsan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere kurulmuştur.” ifadelerini kullandı.

“Bugün bizi etkileyen küresel sözleşmeler AİHS ve CEDAW’dır”

Bergen, sözlerine şöyle devam etti: "CEDAW, Eşitlik ve Kadına Karşı Ayrımcılık kavramlarına dayanan bir sözleşmedir. İstanbul Sözleşmesi ise kadına karşı şiddeti önleme ve cezalandırma kavramlarına dayanır. İstanbul Sözleşmesi'nin kadına karşı şiddeti, 4P kuralı gereğince, Ekonomik şiddet, Fiziksel şiddet, Psikolojik şiddet, Cinsel şiddet şeklinde tanımladığını görüyoruz. CEDAW'ın Türkiye'ye tesirleri onun etkisiyle yürürlüğe girmiş Anayasaya bağlı olarak TMK, TCK, İİK gibi metinlerle sosyal dokumuzun kılcallarına kadar yayılmıştır. İstanbul Sözleşmesi'nin henüz tek bir yasası (6284) var. Fakat bu yasa gerçekte CEDAW etkisiyle yürürlüğe giren 4320 sayılı yasanın gelişmiş bir versiyonu olmaktan ötede değil. 6284 sayılı yasanın şu an toplumu rahatsız eden en önemli maddesi 8/3'deki “Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz” hükmüdür. Bu hüküm önceki 4320 sayılı kanunun uygulama yönetmeliğinde (Resmi Gazete no: 26803-1.03.2008) düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 6/1 maddesi şöyle düzenlenmiştir: "Aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine şiddetin belgelenmesi aranmaksızın aile mahkemesi hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen ikinci fıkrada sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya olayın özelliğine göre uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir.” Anlaşılacağı üzere henüz İstanbul Sözleşmesi'nin etkisiyle karşılaşmadık. Aksine bugün bizi etkileyen küresel sözleşmeler AİHS ve CEDAW'dır."

“CEDAW kabul edildikten sonra nafakanın süresiz olarak talep edilmesinin yolu açıldı”

1982 Anayasası'nın CEDAW Sözleşmesi'nin küresel anlamda yürürlük tarihinden sonra yürürlüğe girmesinin bir rastlantı olmadığını vurgulayan Bergen, “Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın tüm değerleri bu anayasaya girmiş ve Anayasa'nın 90'ıncı maddesi, uluslararası sözleşmelerin kanun hükmünde olduğunu, anayasaya aykırılığının ileri sürülemeyeceğini hükme bağlamıştır. Bu çok tehlikelidir. Anayasanın 90'ıncı maddesiyle yasama organının işlevi kalmıyor. Yani küresel bir norm yapıcı organın (Avrupa Komisyonu veya BM) imzaya açtığı bir sözleşmeyi TBMM onayladığında artık uluslararası hukukta 'ahde vefa' ilkesi gereği bundan öyle kolaylıkla geri dönemezsiniz. 1969 tarihli 'Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi' Latince “Pacta Sunt Servanda” olarak adlandırılan ahde vefa ilkesi getirmiştir. Bu ilke gereği sözleşmelerin tarafları, taraf oldukları sözleşmeden doğan yükümlülükleri iyi niyet ilkesi (the principle of good faith) ile yani antlaşmanın amacına aykırı eylemlerden ve işlemlerden kaçınarak yerine getirmek durumundadır. Türkiye CEDAW'ı onayladıktan sonra Medeni Kanunu'ndaki maddeleri değiştirmekle kalmadı; Türk Me-

deni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu baştan aşağı yeniden yazıldı. Türkiye CEDAW'ı 1985 yılında kabul ettikten sonra ilk iş olarak 1988'de eski Türk Kanunu Medenisi'ndeki 'boşanmış kişi yoksul kalacaksa bir yıl süreyle nafaka talep edebilir' hükmünü 'süresiz yoksulluk nafakası talep edebilir' şeklinde değiştirdi." dedi.

“CEDAW’a göre evden çıkarılan bir kadının aile kurması ekonomik ve sosyal kayıp demektir”

Kadına karşı her türlü pozitif ayrımcılık uygulanmasını hükme bağlayan CEDAW'ın kadına tanıdığı haklar nedeniyle kadının evde kalamayacağı, evden çıkarılan kadının ise aile kurması halinde ekonomik ve sosyal kayıp yaşayacağına açık olduğunu belirten Bergen, “Şu an TCK madde 102/2’de evlilik içi tecavüz düzenlenmiştir. Kocasından maddi talepleri olan bir eş eğer dilerse kolluğa “Eşim bana tecavüz etti.” şeklinde bir beyanla ceza davası açılmasını sağlayabilir” şeklinde konuştu.

“Kamuoyunda erken evlilik -çocuk gelin denilen genç akran evliliklerinin Cedaw ile ne irtibatı var?” sorusuna ise Lütfi Bergen şöyle cevap verdi:

"CEDAW Sözleşmesi sonrasında TCK'da yeni cinsel suç tipleri ihdas edildi. 15 yaşını doldurmuş çocukla rızası olsa bile cinsel birleşme gerçekleştiren kişi 16 yıldan aşağı olmamak üzere yargılanır. Bu fiili gerçekleştiren fail, 'hürriyeti tahdit suçu' nu da işlemiş kabul edildiğinden cezası katlanacaktır." ifadelerini kullandı.

Eski TCK'da zinanın topluma karşı işlenen suçlar kapsamında olduğu için suç sayıldığını ancak Yeni TCK'da cinsel suçların "bireye karşı işlenen suçlar" başlığı altında olduğunu hatırlatan Bergen, bu sebeple zinanın suç sayılmadığını söyledi. Bergen'e göre bazı dindar-muhafazakâr yazarların 15 yaşını doldurmamış çocukların ceza alma sebebi olarak İstanbul Sözleşmesi'ni ve 6284 sayılı yasayı hedef göstermesi mevcut yasal sisteme aykırıdır. Çünkü bu konu TCK'da düzenlenmiştir.

“Annelere maaş bağlanmalıdır”

Toplumunu yetiştiren annelerin çocuklarına bakması halinde devletin onları işsiz olarak nitelendirdiğini vurgulayan Bergen, “Annelik toplumun ihtiyacı olan nüfusun yetiştirilmesidir. Siz öğretmene, hemşireye maaş veriyorsunuz. Ancak anneye üç-dört çocuğu yetiştirip millete bağışladığı için işsiz muamelesi yapıyorsunuz. Üstelik mevcut eğitim sisteminizde aslında eğitim değil öğretim yapılmaktadır. Anne ise kendi evladını hem eğitir hem de ona öğretir. Bu nedenle kamu, ona maaş vermelidir.” dedi.

“Son 40 yıldır yazarlarımız Batı'dan ‘insan hakları teorisi’ ve ‘feminist ideoloji’ taşımaktadır”

İnsanlığın son kalesi aileyi diriltmek için devlete, sivil topluma ve yazarlara tavsiyelerde bulunan Bergen, son olarak şu ifadelerle yer verdi: “Ailenin tanımlanması gerekir. Aileden sorumlu bakanlığın adı ‘Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’ olarak belirlenmiş. Oysa Türk hukuk mevzuatında örneğin TMK'da veya 6284 sayılı yasa da aile tanımlanmamıştır. Türkiye’de sivil

toplum diye bilinen kuruluşlar aslında aileyi yıkmaktadır. Çünkü bu kuruluşların faaliyetleri genç ve öğrenci kesimdir. Bu kuruluşlar gönüllü hizmetlerinden faydalandıkları bu gençliği evlendirmek yerine bekâr kalmalarına neden olacak şekilde faaliyet sürüyorlar. Ayrıca Türk mevzuat sisteminde genç kategorisi de bulunmuyor. Yazarlara bir tavsiyem yok. Çünkü son 40 yıldır yazarlarımız Batı'dan 'insan hakları teorisi' ve 'feminist ideoloji' taşımaktadır. Bu iki teori de aile kuramaz." (Nizamettin Aşkın- İLKHA)